

Taariikhda Qarsoon ee Aayadda Afartanaad - Lambarka Siddeedaad

Buurta

Jeff Pippenger

2026-04-05

Buurtii Isbeddelka ee Butros waxay ka dhacday inta u dhexaysa Paniyum iyo iskutallaabta, iyo xariiq kale, Butros wuxuu u dhexeeyaa baabtiiskii Masiixa bilowgii adeeggiisa iyo wax yar ka dib gelitaankii guusha lahaa dhammaadkii adeeggiisa. Saddexdaas calaamadood ee baabtiiska, buurta, iyo gunaanadka gelitaankii guusha lahaa waxaa lagu asteeyey saddexdii jeer ee Aabbaha samadu hadlay. Markii saddexaad ee Yooxanaa 12 waa markii Giriigtu ay Ciise doonayeen. Baabtiisku waa 9/11, buurtuna waxay ku jirtaa taariikhda Paniyum ilaa xeerka Axadda ee aayadda lix iyo tobnaad. Butros ahaan waxay ahayd Paniyum, dabadeedna buurta ilaa gunaanadka gelitaankii guusha lahaa, kaas oo ahaa wax yar ka hor intii aan Masiixa mar labaad la ammaani lahayn.

Haddaba naftaydu way dhibban tahay; oo maxaan idhaahdaa? Aabbow, iga badbaadi saacaddan; laakiinse sababtan daraaddeed ayaan saacaddan u imid. Aabbow, magacaaga ammaanee. Markaasaa cod samada ka yimid oo leh, Waan ammaanay, oo haddana waan ammaani doonaa. Sidaas daraaddeed dadkii ag taagnaa oo maqlay waxay yidhaahdeen, Wuu onkodday; kuwo kalena waxay yidhaahdeen, Malaa'ig baa la hadashay isaga. Ciise baa u jawaabay oo yidhi, Codkan uma iman aniga aawaday, laakiinse wuxuu u yimid idinka aawadiin. Haddaba waa xukunka dunidan; haddaba amiirka dunidan dibadda ayaa loo tuuri doonaa. Aniguna, haddii dhulka layga kor qaado, dadka oo dhan ayaan ii soo jiidan doonaa. Wuxuu waxan u yidhi, isagoo tilmaamaya dhimashada uu ku dhiman lahaa. Yooxanaa 12:27–33.

Xarriiqda uu hareereeyey Laawiyiintii saddex iyo labaatanka iyo xilliga Bentekoste waxay leedahay calaamad-bilow ah oo ka kooban saddex tallaabo oo ay ku xigaan shan maalmood, iyo calaamad-dhammaad leh astaamo isla mid ah. Inta u dhexaysa calaamadahaas soddon maalmood waxay metelaan muddada wadaaddada, taas oo ku dhammaanaysa iidda buunanka. Iidda buunanka, kor-qaadistii Masiixa ka dib afartan maalmood oo uu wejiga ka wejiga wax ugu barayay xertiisa sarakiciddiisa dabadeed, iyo maalinta kafaaraggudka waxay metelaan saddexda tallaabo ee dhammaadka xariiqda ee Laawiyiintii saddex iyo labaatanka. Saddexdaas tallaabo waxaa ku xiga shan maalmood oo gaadhaya Bentekoste iyo iidda Taambuugyada labadaba. Markii saddexaad ee Aabbaha jannadu hadlay waxay ahayd wax yar ka hor intii Giriigtu, iyagoo metelaya kuwa Baabuloon laga yeedhay xeerka Axadda, ay doonayeen inay la kulmaan Ciise. Wax yar ka hor xeerka Axadda Ciise wuxuu tilmaamayaa kor loo qaadista calanka iskutallaabta dusheeda. Dhulka waxaa lagu iftiimiyey ammaantiisa 9/11, waxaana mar kale lagu iftiimin doonaa xeerka Axadda.

Qaysariya Filibbi, oo ah Panium, waa saacadda saddexaad; Qaysariya Badda agteeduna waa saacadda sagaalaad ee iskutallaabta marka la dhawaaqo yeedhidda ah in Baabuloon laga soo baxo. Ka hor iskutallaabta, intii lagu jiray taariikhda nebiyadeed ee Panium, Butros wuxuu ku jiraa

buurta, hase yeeshee weli ka hor dhammaadka gelitaankii guusha lahaa. Panium waxay sii socotaa ilaa iskutallaabta ee aayadda lix iyo tobnaad. Butros ee Panium wuxuu joogaa wax yar ka hor taariikhda saddexda-tallaabo leh ee iidda buunanka, kor-u-kaca, iyo kafaaraggudka ee Laawiyiintii labaan iyo saddex. Butros wuxuu ku jiraa soddonka maalmood ee waxbaridda gaarka ah ee wadaadka.

Simoon wuxuu Butros ku noqdaa Paniyum, oo wuxuu leeyahay hal tallaabo buurta dusheeda ka hor gelitaankii guusha. Gelitaankii guushu wuxuu sawir u yahay masalka tobanka bikradood. Shan keliya ayaa guurka gasha, shanta maalmoodna ee u dhexeysa calaamadda saddex-geesoodka ah iyo Bentekoste waa bilowga gelitaankii guusha. Wuxuu ka bilaabmaa iidda buunanka, laakiinse calaamaddaas waxay ka kooban tahay isku-darka saddex calaamadood. Sida hal calaamad oo keliya ayay weerarka Naashfiil ula aqoonsanayaan iidda buunanka. Farriinta Qaylada Habeenbadhkii ayaa markaas dhawaan la xaqiijiyey, oo socodka shanta bikradood ee xigmadda lehna wuxuu bilaabaa geeddi-socodka horseeda dhimashada, aaska, iyo sarakicidda iskutallaabta, taas oo ah sharciga Axadda.

Butros wuxuu joogaa Baaniyuum marka uu saxo saadaasha kubbadaha dabka ee Nashville, ka hor intaan iidda buunanka la afuufin marka saadaashu rumoobayso. Waa inuu, daruuri ahaan waxsii sheegista awgeed, marka hore buurta tagaa, waayo buurtu waxay ka horraysay gelitaankii guusha lahaa. Ka hor intii aanu Ibraahim buurta tegin magiciisa waa la beddelay, Butros magiciisana waxaa lagu beddelay Baaniyuum, ka hor intuuusan buurta tegin. Buurtu waa imtixaanka Butros ka hor inta aan rumoobidda saadaasha kubbadaha dabka ee Nashville dhicin. Rumoobiddu waa imtixaanka saddexaad iyo kan litmus-ka ah ee dabecaddu ku soo muuqato inay tahay ama farxad ama ceeb.

Khadka 457 BC waxay ku dhammaataa inta u dhexaysa Raphia iyo Panium; axdiga ku qoran cutubka toddoba iyo tobnaad ee Bilowgii wuxuu la jaanqaadaa Raphia, axdigana ku qoran cutubka lix iyo tobnaad ee Matayos lix iyo tobnaad wuxuu la jaanqaadaa Panium. Panium ka dib, Butros wuxuu u kacaa buurta, sidii Ibraahim ugu tegey allabarigii Isxaaq. Buurta khadka Butros waxay la jaanqaadaa buurtii wakhtigii Ibraahim.

Calaamadda Ibraahim waxay ka koobnayd saddex maalmood. Gelitaankii guusha, laba xertiisii ah ayaa loo diray inay soo kaxeeyaan dameer Masiixa qaada, khadka Ibraahimna safarkiisa saddexda maalmood ah wuxuu ka bilaabmaa xulashadiisa laba addoon iyo dameer u qaada qoryaha allabariga Isxaaq. Safarkii Butros ee siddeedda ama lixda maalmood ahaa ee buurta loo socday wuxuu Ibraahim u ahaa saddex maalmood. Butros ee Faaniyuum wuxuu ka horreeyaa buurta, wuxuuna ka horreeyaa furidda dameerka ee bilaabaysa gelitaanka Yerusaaalem, taas oo ah halkii ay ka bilaabmeen saddexdii maalmood ee Ibraahim. Gelitaankii guusha Masiixu wuxuu ku hakaday Buur Saytuun, wuuna u ooyay Yerusaaalem, sidaas darteedna wuxuu calaamadeeyey dhammaadka xiriirka axdiga ee u dhexeeyey Ilaah iyo Israa'iilkii qadiimiga ahaa ee muuqda. Buurta Butros waxay ka horraysaa gelitaankii guusha; buurta Masiixu waxay ku jirtaa gelitaankii guusha; buurta Ibraahimna waxay taallaa gabagabada gelitaanka.

Sannadka 2026 waa doorashooyinka xilliga-dhexe, marka boqol iyo kontonaad-guurada labaad ee boqortooyadii lixaad ee waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah ay u dabbaaldegayso xukunkeeda ammaanta leh. Dabbaaldeggas, isagoo ah bartamaha waxsii-sheegidda, wuxuu la jaanqaadayaa Antiochus the Great sannadkii 207 BC, oo ah bartamaha u dhexeeya Raphia iyo Panium, kaas oo calaamadeeya dhammaadka laba boqol iyo kontonkii sannadood ee ka soo bilaabmay 457 BC.

Markaan ka fiirsanayno afarta sadar ee ka kooban cutubyada kow iyo tobnaad ilaa cutubka laba iyo labaatanaad ee ilaa hadda la furfuray, (waxaa suuragal ah inay jiraan tusaalooyin kale) waxaan hadda qaadanaynaa cutubyadaas ku jira The Desire of Ages. Cutubka kow iyo tobnaad waa Baabtiiska, cutubka laba iyo labaatanaadna waa Xadhigga iyo Geerida Yooxanaa. Yooxanaa wuxuu joogaa bilowga iyo dhammaadka, cutubka toddoba iyo tobnaadna, oo ah cutubka dhexe, waa Nikodemos.

“Niikodemos wuxuu Rabbiga ugu yimid isagoo u malaynaya inuu la geli doono dood, laakiin Ciise wuxuu daaha ka qaaday mabaadi’da aasaasiga ah ee runta. Wuxuu Niikodemos ku yidhi, Ma aha aqoon aragtiyeed waxa aad sidaas ugu badan ugu baahan tahay, ee waa dib-u-dhalasho ruuxi ah. Uma baahnid in xiisahaaga la qanciyo, ee waxaad u baahan tahay qalbi cusub. Waa inaad heshaa nolol cusub oo xagga sare ka timaadda ka hor intaadan waxyaalaha samada qiimayn karin. Ilaa isbeddelkani dhaco, oo wax walba ka dhigo kuwo cusub, waxba oo badbaado kuu leh kaaga soo bixi mayso inaad ila ka dooddo amarkayga ama hawshayda.”

“Niikodemos wuxuu maqlay wacdintii Yooxanaa Baabtiisaha oo ku saabsanaa tobadkeenna iyo baabtiiska, iyo isagoo dadka u tilmaamaya Mid ku baabtiisi doona Ruuxa Quduuska ah. Isaga qudhiisu wuxuu dareemay in Yuhuudda ay ka maqnayd ruuxnimadu, iyo in, ilaa xad weyn, ay xukumayeen eexdiinimo iyo damac adduun. Wuxuu rajaynayay xaalad ka wanaagsan marka Masiixu yimaado. Hase yeeshee farriintii qalbi-baadhista lahayd ee Baabtiisuhu kuma ay kicin isaga qancin dembi. Wuxuu ahaa Farrisi adag, wuxuuna ku faani jiray shuqulladiisa wanaagsan. Aad baa loogu qaddarin jiray samafalkiisa iyo deeqsinimadiisa uu ku taageeri jiray adeegga macbudka, wuxuuna isu haystay mid ku sugan raallinimada Ilaah. Wuxuu ka naxay fikirka boqortooyo aad uga daahirsan oo aanu isagu ku arki karin xaaladiisa hadda jirta.” The Desire of Ages, 171.

Bartamaha Buugga The Desire of Ages waxa laga helaa xariiqda Nikodemos, kaas oo matala yeedhintii ugu dambaysay ee Adventism-ka ee xariiqda shaabadaynta boqol iyo afartan iyo afar kun. Isagu wuxuu matalaa dabaqad maqashay farriintii hormuudka Masiixa, hase yeeshee aan ka warqabin xaaladdooda La’odikiyaanka ah.

“Wareysigii uu la yeeshay Nikodemos, Ciise wuxuu ku muujiyey qorshaha badbaadada iyo hawshiisa dunida loo soo diray. Midnaba khudbadihiisii ka dambeeyey uguma uu sharxin si buuxda sidaas oo kale, tallaabo tallaabo, shaqada loo baahan yahay in lagu sameeyo qalbiyada dhammaan kuwa dhaxli doona boqortooyada jannada. Bilowgii adeeggiisaba wuxuu runta u furay xubin ka tirsanaa Sanhedrin-ka, maskaxdii ugu diyaarsanayd aqbalidda, iyo macallin si rasmi ah dadka loogu magacaabay. Laakiin hoggaamiyayaashii reer binu Israa’iil iftiinkii ma ay soo dhoweyn. Nikodemos wuxuu runta ku qariyey qalbigiisa, saddex sannadoodna waxaa aad u yaraaday midho muuqda.” The Desire of Ages, 176.

Farriintii Yooxanaa iyo baabtiiskii uu Masiixa ku baabtiisay waxay mataleen farriintii malaa'igta kowaad ee ah in Ilaah laga cabsado. Farriintii Yooxanaa waxay ahayd farriintii La'odikiya ee xaqnimada rumaysadka ku timaadda, farriintaasna waxaa xoog lagu siiyey baabtiiskii Masiixa, sida ay sidoo kale farriintii Jones iyo Waggoner u ahayd farriintii loo diray La'odikiya sannadkii 1888. Baabtiiskii Masiixa iyo 1888 waxay astaan u ahaayeen imaatinka farriinta La'odikiya ee 9/11, taas oo ku dhammaanaysa barta dhexe ee u dhaxaysa Raphia iyo Panium.

Nikodemos waxay ka dhigan tahay “guusha dadka,” oo xaq ka dhigista rumaysadka ayaa ah farriinta shaabadaynta ee la timid farriintii Yooxanaa, lagu awoodsiiyey baabtiiskii, laguna qeexay kulankii saqdhexe ee Nikodemos la yeeshay Masiixa. Cutubka labaan iyo laba wuxuu sharraxayaa dhimashadii Yooxanaa oo soo saartay aqoonsi ay xertiisu u yeelatay calamadda kor loo qaadi lahaa oo dadka oo dhan isu soo jiidi lahayd xaggiisa. Baabtiisku wuxuu ahaa labadaba 9/11 iyo Luulyo 18, 2020 ilaa Diseembar 31, 2023, waayo baabtiisku wuxuu tusaale u yahay dhimasho (2020), aasid (saddex maalmood iyo badh), iyo sarakicidda (Diseembar 31, 2023). Dabadeed kulankii saqdhexe, halkaas oo guusha dadka lagu muujiyey sida mar kale loo dhasho, laga soo baxayo indha-la'aantii La'odikiya loona gelayo aragga labaan-labaan ee Filadelfiyan. Markaas shuqullada Masiixa ayaa loo soo bandhigay sidii kor u qaadista calamadda.

Ibraahim ahaan shuqullada Masiixa ee xariiqda Yooxanaa waxay la jaanqaadaan allabarigii Isxaaq. Butros ahaan xariiqdu waxay ku dhammaataa Qaysariya badda agteeda, Qaysariya Maritima, saacaddii sagaalaad, halkaas oo iskutallaabtu ugu yeedhayso dadka oo dhan guusha xaqnimada rumaysadka lagu helo, taas oo ah farriinta malaa'igta saddexaad. Farriinta malaa'igta saddexaad waa farriinta hoogga saddexaad ee Islaamka oo timid 9/11 kulankii ugu horreeyey ee Balaam la yeeshay dameerka Islaamka, dabadeedna labanlaabid weerarrada ka dhanka ah dalka ammaanta leh ee muuqda Oktoobar 7, 2023, ka dibna weerarkii labaad ee Nashville iyadoo Balaam uu dhex marinayo dameerka Islaamka beeraha canabka ah ee dalka ammaanta leh ee qadiimiga ah ee muuqda iyo kan casriga ah ee ruuxiga ah. Weerarka saddexaad waa dhulgariirka sharciga Axadda ee dhowaan imanaya. Halkaas ayaa Isxaaq lagu bixiyaa, halkaas ayay xertii Yooxanaa, oo astaan u ah dadka badan ee weyn ee la siiyey khamiisyada cadcad ee shahiidnimada, ku maqleen kuna arkeen shuqullada calanka. Bartamaha Bilowgii, Matayos iyo The Desire of Ages waxay tilmaamayaan shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun iyo yeedhidda dadka aan Yuhuudda ahayn.

Sharaxaaddii Masiixu siiyey Nikodemos waxay ahayd shaqada dabaysha, in kastoo shaqadeedu aan la arkin.

“Nikodemos weli wuu sii wareersanaa, oo Ciise wuxuu dabaysha u adeegsaday inuu ku muujiyo micnihiisa: ‘Dabayshu waxay u dhacdaa meeshay doonto, codkeedana waad maqashaa, laakiinse ma garan kartid meesha ay ka timaaddo iyo meesha ay u socoto; sidaas oo kale waa mid kasta oo Ruuxa ka dhashay.’”

“Dabaysha ayaa laga maqlaa laamaha geedaha, iyadoo ruxaysa caleemaha iyo ubaxyada; hase ahaatee waa aan la arki karin, oo ninna ma oga meesha ay ka timaaddo ama meesha ay u socoto. Sidaas oo kale ayaa hawsha Ruuxa Quduuska ah ee qalbiga ku saabsan tahay. Lama sii sharxi karo in ka badan sida aan loo sharxi karin dhaqaayada dabaysha. Qofku ma awoodi

karo inuu sheego waqtiga ama goobta saxda ah, ama inuu dabagalo duruufaha oo dhan ee geeddi-socodka toobadkeenka; laakiin taas ma caddaynayso inuusan toobadkeenin. Iyada oo loo marayo hawl gal aan la arki karin sida dabaysha, Masiixu si joogto ah ayuu qalbiga uga shaqeeyaa. Tartiib tartiib, iyadoo laga yaabo inuusan qaatahu miyir ka qabin, ayaa lagu reebaa saamaynno u janjeedha inay nafta u soo jiidaan Masiixa. Kuwani waxaa lagu heli karaa iyada oo laga fikiro Isaga, iyada oo Qorniinka la akhriyo, ama iyada oo ereyga laga maqlo wacdiyaha nool. Si kedis ah, marka Ruuxu ku yimaado baryo toos ah oo ka sii xoog badan, naftu si farxad leh ayay isu dhiibtaa Ciise. Dad badan ayaa tan ugu yeedha toobadkeen degdeg ah; laakiin waa natiijadii sasabid dheer oo Ruuxa Ilaah ah,—geeddi-socod samir leh oo daba dheeraaday.”

“In kasta oo dabayshu lafteedu aanay muuqan, haddana waxay keentaa raadad la arko oo la dareemo. Sidaas oo kale, shaqada Ruuxa ee nafta saaran waxay isu muujin doontaa fal kasta oo ka yimaadda kii dareemay xooggeeda badbaadinta. Marka Ruuxa Ilaah qalbiga la wareego, wuxuu beddela nolol. Fikradaha dembiga leh waa la fogaayaa, falimaha sharka ahna waa laga tanaasulaa; jacayl, is-hoosaysiin, iyo nabad ayaa beddela xanaaqa, xaasidnimada, iyo muranka. Farxad ayaa beddesho murugada, wejiguna wuxuu ka tarjumaa iftiinka samada. Qofna ma arko gacanta culayska qaadda, mana daawado iftiinka ka soo degaya maxkamadaha sare. Barakadu waxay timaaddaa marka naftu rumaysad ku isu dhiibto Ilaah. Markaas awooddaas aan il bini’aadan arki karin waxay ku abuurtaa makhluuq cusub ekaanta Ilaah.” *The Desire of Ages*, 172, 173.

9/11-kii ayaa roobkii dambe bilaabay inuu da’ yar u billowdo. 9/11-kii Islaamku, oo lagu matalay “dabaysha bari” ee waxsii sheegista Kitaabka Quduuska ah, ayaa yimid isla markii bilaabmay shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun. Roobka dambe, kaas oo ah farriin lagu matalay “saliidda dahabka ah” ee ka soo degta labada dhuun ee dahabka ah ee Sekaryaah, ayaa bilaabay u yeedhidda Adventistayaasha Toddobaadka ee La’odikiya si ay toobadkeen u sameeyaan. Dabayshii Ruuxa Quduuska ah ayaa billowday shaqadeedii ahayd inay barato wax kasta oo qoran, iyadoo adeegsanaysa farriinta Waddooyinkii Hore ee Yeremyaah si ay ula hadasho qalbiyada La’odikiyaanka indhaha la’. Hawsha Ruuxa Quduuska ah ee Nikodemos lagu matalay, iyadoo si ka sii buuxda loo sharraxay, waa “tallaabo tallaabo,” “shaqada lagama maarmaanka u ah in lagu qabto qalbiyada kuwa doonaya inay dhaxlaan boqortooyada samada.” Habkaas Masiixu wuxuu la barbardhigay shaqada dabaysha, habkaasuna wuxuu dhacaa muddada “dabaysha bari,” oo timid 9/11. Ishacyaahna isla muddadan ayuu kaga hadlaa isagoo ku tilmaamaya dabaysha kulul ee daran.

Qiyaas ahaan, markay soo baxdo ayaad la murmi doontaa; maalinta dabaysha bari ayuu joojiyaa dabayshiisa kulul. Sidaas daraaddeed ayaa dembiga Yacquub loo kafaaraggudi doonaa; oo kanuna waa midhaha oo dhan ee dembigiisa lagu qaadi doono; markuu dhagaxyada meeshii allabariga oo dhan ka dhigo sidii dhagaxyo nuurad ah oo la jajabiyey, geedihii Asheeraah iyo sanamyadiina ma sii taagnaan doonaan. *Ishacyaah* 27:8, 9.

Nebiyadii oo dhammu way isku waafaqaan maalmaha ugu dambeeya, oo “dabaysha kulul” ee Ishacyaah waa dabaylaha dirirta ee Yooxanaa, kuwaas oo la xannibo inta lagu jiro shaabadaynta boqol iyo afartan iyo afar kun. Dabaysha kulul ee Ishacyaah waa dabaysha bari oo lagu “joojiyey” markhaatifurka Ishacyaah, laguna xannibay kii Yooxanaa. Dabaylaha dirirta ee Yooxanaa waa la hayaa inta dadka Ilaah la shaabadaynayo, oo dabaysha bari ee Ishacyaah waxaa lagu tilmaamay

inay tahay wakhtiga marka “xumaanta Yacquub” “laga nadiifiyo.” Ereyga Cibraaniga ah ee “laga nadiifiyo” wuxuu ka dhigan yahay in kafaaraggud loo sameeyo. Shaabadaynta Yooxanaa waa isla tan ku jirta Yexesqeel cutubka sagaalaad, waana isla tan nadiifinta xumaanta Yacquub. Malaa’igta dhex marta Yerusaaalem oo calaamad saarta kuwa taaha oo qayliya waa malaa’igta ka soo kacda “bariga.”

Oo waxyaalahaas dabadeed waxaan arkay afar malaa’igood oo taagan afarta geesood ee dhulka, iyagoo haya afarta dabaylood ee dhulka, si aanay dabayli ugu dhicin dhulka, iyo badda, iyo geedna toona. Oo waxaan arkay malaa’ig kale oo bari ka soo koraysa, oo sidata shaabaddii Ilaaha nool; markaasay cod weyn ugu dhawaaqday afartaas malaa’igood oo la siiyey inay waxyeelleeyaan dhulka iyo badda, iyadoo leh, Ha waxyeellaynina dhulka, ama badda, ama geedaha, ilaa aannu ku shaabadaynno addoommada Ilaaheenna wejiyadooda. Muujintii 7:1–3.

Malaa’igtu waa Masiixa, oo Wuxuu kor u baxay dhammaadka afartan maalmood oo uu xilli Bentakostiga si fool ka fool ah wax ugu barayay xertii; sidoo kalena Wuxuu kor u baxaa iidda buunanka ee Laawiyyintii saddex iyo labaatanaad dhammaadka soddonka maalmood ee waxbaridda fool-ka-foolka ah ee uu la leeyahay wadaaddada, kuwaas oo ay metelayso tirada soddon.

2026 waa doorashooyinka xilliga dhexe, doorashooyinkaasna mar hore ayaa loo xaqiijiyey inay yihiin calaamado nebiyadeed. Haddii aanay Dimuqraadiyiintu xadin doorashadii 2020, Trump ma uu buuxin lahayn halxidhaalaha Rooma. Halxidhaalaha Rooma waxa weeye in uu yahay kii siddeedaad, haddana uu ka mid yahay toddobada. Halxidhaalahaasu wuxuu Trump u aqoonsanayaa inuu yahay wakiilka sawirka bahalka, kaas oo had iyo goor u soo baxa kii siddeedaad, hase ahaatee uu ka mid yahay toddobada. Daanyeel toddoba, saddex ka mid ah tobanka gees ee Rooma jaahiliga ah ayaa loo baahnaa in la rujiyo si geeska yaru u soo baxo. Halkaas Rooma baadariga ahi waxay u soo baxday iyadoo ah kii siddeedaad oo ka dhexaysa toddoba gees oo kale, haddana waxay ka soo farcantay Rooma jaahiliga ah, waayo waxay ahayd inay ka mid noqoto toddobada. Daanyeel siddeed, boqortooyadii Maadooy iyo Faaris waxaa lagu matalay laba gees, dabadeed Giriiggu wuxuu ahaa hal gees, kaas oo markii la jebiyey soo saaray afar gees; sidaas darteed, ka hor intaan Rooma iman waxaa jiray toddoba gees, geeska yar ee Roomana waa kii siddeedaad. Waxaa jira markhaatiyo kale oo caddaynaya xaqiiqda ah in Rooma had iyo goor u soo baxdo iyadoo ah kii siddeedaad oo ka mid ah toddobada, hase ahaatee meesha ugu weyn ee halxidhaaluhu tixraacayo waa Muujintii cutubka toddoba iyo tobnaad.

Oo halkan waxaa yaal maskaxda xigmadda leh. Toddobada madax waa toddoba buurood oo ay naagtu ku fadhido. Waxaana jira toddoba boqor: shan waa dhaceen, mid baa jira, kan kalena weli ma iman; oo markuu yimaaddo, waa inuu sii jiro wakhti gaaban. Bahalkii jiray oo aan hadda jirin, isaguna waa kii siddeedaad, wuxuuna ka mid yahay toddobada, oo halaag buu u socdaa. Muujintii 17:9–11.

Doorashadii la xaday ee 2020 waxay aqoonsatay doorasho ahaan calaamad nebiyadeed. Marag labaad oo xaqiiqadan caddaynaya wuxuu la xidhiidhaa Madaxweyne Carter. Reagan wuxuu ahaa kii ugu horreeyey ee madaxweynayaashii horseeday in Trump noqdo kii siddeedaad oo ka mid ah

toddobada, maadaama uu sameynayo sanamkii Rooma. Reagan wuxuu ahaa kii ugu horreeyey safka siddeedda madaxweyne tan iyo wakhtigii dhammaadka ee 1989. Sannadkii 1989 waxaa lagu dhammaystiray Daanyeel kow iyo tobnaad, aayadaha koowaad ilaa afraad, wuxuuna soo bandhigayaa markhaatiga madaxweynihii ugu taajirsanaa. Reagan waxaa ka horreeyey Madaxweynihii ugu xumaa taariikhda ilaa xilligaas. Carter wuxuu xafiiska kaga tegay iyadoo qalalaasihii Islaamku weli aan la xallin. Toddoba iyo afartan sannadood ka dib, Trump hadda wuxuu xallinayaa dhibaataadii Reagan uga tagtay Dimuqraadigii Carter. Maxaa yeelay kii ugu horreeyey iyo alfa, Reagan, wuxuu ahaa Jamhuuri tusaale u ah Jamhuuri jooga dhammaadka iyo omega, Trump sidoo kale wuxuu u baahnaa inuu dhaxlo qalalaase Islaami ah oo uu abuuray madaxweynihii Dimuqraadiga ahaa ee ka horreeyey, kaas oo sida lama huraanka nebiyadeed ah ahaa inuu noqdo madaxweynihii ugu xumaa taariikhda ilaa xilligaas. Obama, dabcan, wuxuu dhammaystiray dhammaan astaamahaas nebiyadeed, sidaas oo kalena Biden. Si Reagan ugu noqdo tusaale kii ugu dambeeyey, wuxuu sidoo kale lahaa inuu noqdo tusaale aan ahayn oo keliya kii siddeedaad, balse sidoo kale kii lixaad. Marka uu sidaas sameynayo, Libaaxa qabiilka Yahuudah wuxuu khasab ku ahaa inuu xukumo doorashooyinka si loo xaqiijiyo isku xigxigga madaxweynayaal fashilmay oo ka horreeyey Trump labada jeerba. Doorashooyinku waa calaamad nebiyadeed, 2026-na waa doorashooyinka dhexe ee madaxweynaha ah kii siddeedaad oo ka mid ah toddobada.

Khadka laba boqol iyo kontonka sannadood ee Maraykanka waxay bilaabantay 1776 oo waxay ku dhammaanaysaa 2026. Khadka laba boqol iyo kontonka sannadood ee 457 BC wuxuu ku dhammaaday 207 BC, inta u dhexaysa aayadaha kow iyo toban iyo shan iyo toban, dagaallada Raphia iyo Panium. Raphia si nebiyaysan ayay ula jaanqaaddaa axdiga gudniinka ee Bilowgii toddoba iyo tobnaad, Panium-na si nebiyaysan ayay ula jaanqaaddaa axdiga boqolka iyo afartan iyo afarta kun ee Matayos lix iyo tobnaad. 2026 waxay la jaanqaaddaa 207 BC, inta u dhexaysa aayadaha kow iyo toban iyo shan iyo toban—inta u dhexaysa Raphia iyo Panium, taas oo sidoo kale ah inta u dhexaysa axdigii ugu horreeyey ee Ilaah la galay qoom la doortay iyo axdigii ugu dambeeyey ee Ilaah la galay qoom la doortay.

Labada xariiq ee laba boqol iyo kontonka sannadood ah ee ku dhammaada bartamaha 207 BC iyo 2026 waxay la jaanqaadaan xariiqda laba boqol iyo kontonka sannadood ah ee cadaadiska oo bilaabatay markii magaalada Rooma gubatay sannadkii 64. Halkaas ayay ka bilaabmeen toddoba sannadood oo digniin ah oo ku saabsan halaagga imanaya, kuwaas oo nin yaab leh ugu dhawaaqay dadka deggan Yerusaaalem. Markii sannadkii toddobaatan yimid oo Yerusaaalem la baabbi'iyey, kiniisadda Ilaah waa la kala firdhiyey, waxayna injiilka ku faafiyeen dunida oo dhan. Isla wakhtigaas oo kiniisadda Efesos ay ku dhawaaqaysay farriinta Bentakostiga ee sarakicidda, ayaa cadaadiska ay matalayso kiniisadda Simurna bilaabmay, waayo labada kiniisadood, baahi nebiyadeed darteed, waxay in muddo ah u socon lahaayeen si is barbar socda. Bawlos wuxuu ahaa hoggaamiye ka tirsan kiniisadda nebiyadeed ee Efesos, hase yeeshee wuxuu wax ka qoray labadaba taariikhooda.

Silcinnadii iyo dhibaataadii igu dhacday Antiokhiya, Iyooniyon, iyo Lustra; silcinnadee baanan u adkaystay; laakiinse Rabbigu kulligood wuu iga samatabbixiyey. Oo weliba kulli kuwa

doonaya inay Ciise Masiix ku noolaadaan nolol cibaado leh way silcinmi doonaan. 2
Timoteyos 3:11, 12.

A.T. Jones wuxuu tilmaamayaa muddada laba boqol iyo konton sannadood ah ee ka bilaabmata sannadka 64 kuna dhammaata Xeerkaa Milan ee 313. Intii sannadahaas lagu jiray, cadaadis ka dhan ah dadka Ilaah waxaa fulinaysay Roomaankii jaahiliga ahaa; hase yeeshee, farriintii loo diray kaniisadda Simirna waxay tilmaantay toban maalmood, kuwaas oo matalaya cadaadiska ugu daran ee muddadaas.

Ha ka cabsan waxyaalaha aad u xanuunsan doonto; bal eeg, Iblisku wuxuu qaarkiin ku tuuri doonaa xabsi, in laydin imtixaamo; oo waxaad yeelan doontaan dhibaataayn toban maalmood ah: daacad u noqo ilaa dhimasho, anna waxaan ku siin doonaa taajka nolosha. Muujintii 2:10.

Muddadii silcintaas ee uu matalayey Boqorkii Diocletian waxay ahayd toban sannadood, iyada oo bilaabatay 303 kuna dhammaatay 313, markaas oo uu talinayey Boqor Constantine the Great, sidii uu talada u hayey xeerkaa Axaddii ee ugu horreeyey ee 321, iyo markii uu Rooma u kala qaybiyey bari iyo galbeed 330. Sannadkii 313 si nebiyaysan ayaa loo calaamadeeyey guurkii diblomaasiyadeed ee Milan markii Boqor Constantine (taliyihii Galbeedka) uu habeeyey guurka walaashiis kala-bar, Flavia Julia Constantia, iyo Licinius, boqorkii gacanta ku hayey qaybta bari (ama qaybtii dhowaan noqon lahayd bari) ee Boqortooyada Roomaanka. Guurkaas si astaan ahaan ah ayuu ku dhammaaday markii Constantine uu boqortooyada u kala qaybiyey bari iyo galbeed 330.

Muddadii 250-ka sano ee Nero waxay ku bilaabmaysaa muddo toddoba sannadood ah oo ku bilaabata kuna dhammaata go'doomin astaan u ah dhammaadka dunida. Dhammaadka muddadaasna waxaa jiray toban sannadood oo kala soocan oo silcin ah. Muddadu waxay bilaabatay wakhtigii Efesos, dabadeedna waxay daboolaysay taariikhkii Simurna ilaa kaniisaddii isu-tanaasulka ee Constantine, markaas oo kaniisaddii Bergamos timid sannadkii 313.

Toddobada iyo tobankaas sano ee u dhexeeya 313 ilaa 330 waxay dhiggooda ka helayaan taariikhda Raphia iyo Panium, halkaas oo dagaalkii 217 BC iyo dagaalkii 200 BC ay isu jiraan toddoba iyo toban sano. Dagaalkii Raphia, Ptolemy ayaa guulaystay, laakiin wuu dhiman lahaa oo tegi lahaa ka hor dagaalkii Panium. Habase yeeshee, wuxuu boqornimo hayay toddoba iyo toban sano laga bilaabo 221 BC ilaa 204 BC. Saddex sadar oo min 250 sano ah oo ay isku xidhayaan saddex toddoba iyo toban ayaa qasbaya in la tixgeliyo in 313 la jaanqaaddo 2026.

313 wuxuu ahaa kala-guur cad oo ka yimid silcin una gudbay tanaasul, sidaas darteedna 313 wuxuu calaamad u noqday isbeddel leh dabeecad wax sii sheegid ah oo lagu matalay isbeddelkii ka yimid Smyrna una gudbay Pergamos. Tallaabadii ugu horraysay waxaa lagu metelay guur diblomaasiyadeed oo ku dhammaaday furniin toddoba iyo toban sannadood ka dib. Tallaabadii labaadna waxay ahayd sharcigii ugu horreeyey ee Axadda. Waxyigu wuxuu inoo sheegayaa in sharciga Axadda ay ka horrayso hab-socod tartiib-tartiib ah oo tallaabo-tallaabo ah, kaas oo ay ku jiraan sharciyo Axadeed oo ka horreeya sharciga Axadda ee lagu qeexay in lagu khasbo dhawrida Axadda isla markaana lagu silciyo dhawrida Sabtida maalinta toddobaad ee Ilaah.

“Haddii akhristuhu doonayo inuu fahmo awoodaha lagu adeegsan doono halganka dhowaan imanaya, wuxuu u baahan yahay oo keliya inuu raadraaco diiwaanka hababkii Rooma u adeegsatay isla ujeeddadaas qarniyadii hore. Haddii uu doonayo inuu ogaado sida Baabtiistayaasha iyo Protestanka midoobay ula macaamili doonaan kuwa diida caqiidooyinkooda, ha arko ruuxa ay Rooma ka muujisay Sabtida iyo kuwii difaacayay.”

“Xeerarro boqortooyo, goleyaal guud, iyo qaynuunno kaniisadeed oo ay xoojinaysay awoodda cilmaaniyaddu waxay ahaayeen tallaabooyinkii uu iidda jaahiligu ku gaadhay maqaamkeedii sharafta lahaa ee dunida Masiixiyiinta. Tallaabadii ugu horraysay ee dadweyne ee lagu khasbayay ilaalinta Axadda waxay ahayd sharcigii uu dejiyey Constantine. (A.D. 321.) Digreetadan waxay ku amraysay dadka magaalooyinka deggan inay nastaan ‘maalinta qorraxda ee la karaameeyo,’ hase yeeshee waxay u oggolaanaysay dadka miyiga inay sii wataan hawlahooda beeraha. In kasta oo ay dhab ahaan ahayd qaynuun jaahili ah, haddana boqorku wuu dhaqan-geliyey ka dib aqbalaaddiisii magac-u-yaalka ahayd ee Masiixiyadda.”
The Great Controversy, 573, 574.

Amarkii Milano ee sannadkii 313, wuxuu ahaa “amarkii boqornimada” ee ay ku xigeen “golayaal guud iyo xeerar kaniisadeed oo ay taageeraysay awood maaddi ahi waxay ahaayeen tillaabooyinka.” Kuwanu waxay ahaayeen tillaabooyin isdaba-joog ah oo horseeday sharcigii ugu horreeyey ee Axadda sannadkii 321. Mid ka mid ah tillaabooyinkaas waa “xeerar kaniisadeed,” sida dhawrida Axadda, oo “ay taageerayso awood maaddi ahi.” Xilligii 1888 wuxuu tilmaamayaa taxane sharciyo Axadeed ah oo Senator Blair ku soo bandhigay Golaha Senate-ka kuwaas oo aan meelna gaarin, hase yeeshee isla taariikhdaas gobollo badan ayaa ansixinayey sharciyo Axadeed oo gobolladu dhaqan-gelinayeen. Labadan markaati waxay qeexayaan 313 inay tahay calaamad-taariikheed uu “amar boqornimo,” sida amar fulineed, ku tilmaamayo kala-guur ku yimid taariikhda bahalka dhulka, kaas oo loo qaddaray inuu u hadlo sida masduulaagii.

Marka Maraykanku u hadasho sida masduulaagii, waxay ku dhammaataa inay noqoto boqortooyada lixaad ee waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah, taasna waxay ku samaysaa iyada oo u hadlaysa si la mid ah sidii ay u hadashay bilowgii xukunkeeda ee boqortooyada lixaad. Sannadkii 1798, Maraykanku wuxuu meel mariyey Xeerarkii Shisheeyaha iyo Kicinta, kuwaas oo astaan u ahaa sharciga Axadda. Xeerarkii Shisheeyaha iyo Kicinta ee 1798 waxay ahaayeen tallaabadii saddexaad ee saddex tallaabo oo ka bilaabmay 1776 Baaqa Madax-bannaanida, dabadeedna uu xigay Dastuurkii 1789. Saddexdaas tallaabo waxay la jaanqaadaan 313, 321, iyo 330.

1776, 1789 iyo 1798 dhammaantood waxay ahaayeen ficillo lagu qeexo “hadlid,” waayo waxyigu wuxuu inoo sheegaa in “hadalka qaran uu yahay ficilka hay’adihiisa sharci-dejinta iyo garsoorka.” 313, 321 iyo 330 dhammaantood waa calaamado jidka ah oo la xidhiidha Constantine the Great. Dhammaadka Israa’iiltii qadiimiga ahayd ee suugaan ahaan loo fahmayo, boqortooyooyinkii woqooyi iyo koonfurba, waxaa lagu asteeyaa furriin, taas oo ah waxa 330 matasho. Furriin u dhexaysa bari iyo galbeed oo ku jira guur bilaabmay toddoba iyo toban sannadood ka hor, guurka Xeerarkii Milan. Marka la gaadho sharciga Axadda, Maraykanku wuxuu buuxin doonaa koobkiisa wakhtiga tijaabada, waxaana laga furi doonaa Ilaah marka loo eego ujeeddadiisa nebinnimo, sida

uu u yahay tusaalaha dhulkii caanaha iyo malabku ka socdeen ee Israa'iiltii qadiimiga ahayd. Waxyigu wuxuu leeyahay riddada qaran waxaa raaca halaag qaran. Taasu waxay dhacdaa marka Ilaah ka furo dhulka sharafta leh, sida uu matalo sannadka 330. Laga bilaabo guurkii 313 ilaa kii ugu horreeyey ee taxane sharciyo Axadeed oo isa soo taraya ah 321 ilaa furriinkii 330. 1776 waxay la siman tahay 313, 1789-na waxay la siman tahay 321, 1798-na waxay la siman tahay 330.

330 sidoo kale waa dhammaystirka 360-kii sannadood tan iyo dagaalkii Actium ee 31 BC. Actium wuxuu ahaa caqabaddii saddexaad ee Rooma, sidaas darteedna wuxuu astaan u yahay sharciga Axadda halkaas oo Rooma casriga ahi kaga adkaato caqabadaheeda labaad iyo saddexaad. Calaamadda jidka ee 330, dagaalkii Panium wuxuu ku biirayaa dagaalkii Actium. Dagaalkii Raphia ee 217 BC wuxuu la jaanqaadayaa dagaalka Yukrayn ee 2014, dabadeedna 2015 Trump wuxuu bilaabay ololihiisii ugu horreeyey ee madaxtinnimo, 2020 labadii gees ee bahalka dhulka waa la dilay, 2023 labadoodiiba waa la sara kiciyey. 2024 tijaabadii aasaasyadu way bilaabatay, 2025-na isbahaysigii nebiyadeed ee madaxweynihii siddeedaad iyo dhiggiisii baadariga ahaa waxaa lagu calaamadeeyey caleemo-saarkoodii wadajirka ahaa.

Waxaan arrimahan ku sii wadi doonnaa maqaalka xiga.